

Pel je naš svobodni človek

V naši občini živi znani slovenski skladatelj in dirigent Rado Simoniti. Je eden mnogih primorskih Slovencev, ki so pred fašističnimi oblastmi pribežali v Jugoslavijo in si dejansko začeli ustvarjati svoje novo življenje iz nič in z lastnimi rokami.

Rado Simoniti se je udeležil našega narodnoosvobodilnega boja in v nejm ustvaril lepo število dandanes že skoraj ponarodnih partizanskih in borbenih pesmi. Čeprav je komponiral tudi instrumentalne skladbe, zlasti za pihalne orkestre, je vendarle večino svojega skladateljskega dela posvetil vokalni glasbi, večidel zborovski in samosplovski. Med najbolj popularna Simonitijeva samosplova sodita pesmi partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha Bosa pojdiva in Samo en cvet. Med njegova večja dela pa zagotovo sodi tudi opera-enodejanka Partizanka Anka.

Nekdanji udeleženec narodnoosvobodilne vojne Rado Simoniti je prejel za svoje glasbene in dirigentske stvaritve leta 1976 Prešernovo nagrado. Zlasti mlajši rodovi, ki našega boja proti fašizmu in nacizmu niso sami doživljali, najbrž malo vedo o tem, da je bil pratizan Simoniti tudi med ustanovitelji Zbora jugoslovanske armade »Srečko Kosovel«, ki je šel na svojo znamenito pot iz južne Italije v domovino in potlej tudi v

druge, fašističnih okupatorjev osvobodjene dežele Evrope. In kaj je našemu zncu ostalo iz tega obdobja še posebej v spominu, zakaj je tudi dandanes tako čustveno navezan na svoje primorske rojake, ki so ponesli našo partizansko pesem svobodnim zarjam nasproti?

Zbor jugoslovanske armade »Srečko Kosovel« so sestavljali primorski rojaki. Če se prav spominjam, smo vanj šele v osvobojenem Beogradu vključili nekega Ljubljana. Zbor so sestavljali torej Primorci, v glavnem s tržaškega ozemlja, Vipavske doline, Brd in Tolminskega. V njem so bili ljudje, ki so po prej živeli na ozemlju, ki je po prvi svetovni vojni in vsa leta fašistične vladavine pripadalo Italiji.

Kako so peli ti fantje? Na to vprašanje ni težko odgovoriti. Peli so s srcem, z bolečino in z močjo obenem, saj so se bojevali za svobodo. Vsakič, ko smo se na naši dolgi in naporni poti srečevali z ljudmi, jih je pesem Kosovelovcev resnično ganila. V našem zboru so bili že odrasli fantje in ni

jim bilo treba posebej dopedovati, kaj je to nacionalno zatiranje. Sami so ga bili doživeli in sami so bili spoznavali fašistični jarem. Že dolgo pred izbruhom druge svetovne vojne so se skrivoma udeleževali pevskih vaj po Primorskem. Da bi tedaj zapeli v gostilni, jim seveda še na misel ni prišlo, kajti fašisti so bili nenehno na preži. Če so hoteli zapeti, so to storili doma ali v cerkvi. Njihova pesem je tudi tedaj, ko so daleč od rodne doma služili v bataljonih specialne, imela poseben zven, toda še zmeraj so bili na očeh tujcev, ki so iz dna duše sovražili slovensko peto ali govorjeno besedo.

V daljni Afriki je bilo to docela drugače. Ko pa so stopili v deželo bojujočih se Titovih partizanov, je ta pesem dosegla vrhunec. Bila je to svobodna pesem na svobodnem ozemlju. Seveda je bilo to za slehernega posebno doživetje, nekakšen čarobni občutek; dojame ga lahko samo tisti, ki je za pesem veliko trpel.

Spominjam se, da prvi koncerti še niso kazali tiste moči, toda za resnično umetniško podajanje pesmi je vendarle moralo preteči še nekaj časa, predvsem pa trdega dela. Od koncerta do koncerta, ob velikih doživetjih, ki nam jih je sleherni dan prinašala osvobodilna vojna, je šla tudi naša umetniška pot strmo navzgor. Srečevali smo Titovi ideji privrženo jugoslovansko ljudstvo, si zrl iz oči v oči z našimi ranjenci, obiskovali smo obožene enote naše vojske, ki so odhajale na fronto, bili smo tudi na številnih partizanskih pogrebih. Naša pesem se je znala smejati in zjokati, bila je prešerna in razigrana, skratka ves razpon te pesmi je bil že blizu pravi umetniški podobi.

Zbor jugoslovanske armade »Srečko Kosovel« je po enoletnem trdem delu pred svojim nastopom v Ljubljani umetniško dozorel. O tem sem pisal tedaj tudi sam in na to sem bil več kot ponosen. Še več, temu zboru sem s ponosom tudi dirigiral tako doma kot v tujini. Zbor je bil edinstven, po zvoku pa nenadkrljiv, kajti pela sta srce in duša v ritmičnem sozvočju. Pel je naš svobodni človek.

M. M.

Minulo leto se je iz vse Slovenije prijavilo za šolanje v vojaških srednjih šolah prek 250 kandidatov, letošnji podatki, ki še niso dokončni, pa govorijo o več kot 270 osnovnošolcih, ki se zanimajo za tovrstno šolanje. Podatka sta na prvi pogled ugodna, vendar ob poglobljenem gledanju na to vprašanje le ne moremo biti zadovoljni. Gre namreč za dejstvo, da je govora o namerah in ne o dokončnih odločitvah fantov, ki letos končujejo osnovno šolo. To pomeni, da se bo mnogokateri premislil, nekateri pa ne bodo zadostili pogojem vpisa v vojaške srednje šole.

USMERJANJE MLADIH V VOJAŠKE IN OBRAMBNE POKLICE

Dan bodočih oficirjev

Da bi kar se da zmanjšali število tistih, ki se premislijo in torej povečali število bodočih oficirjev iz naše republike, se že vrsto let trudimo na različne načine. Poglavitnega pomena so postale občinske komisije za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice, ki so (to velja tudi za komisijo iz naše občine) že nekajkrat bile deležne pohval in vzpodbud za nadaljnje delo. Njihov poglavitni namen je združevanje in koordiniranje dela vseh dejavnikov, ki kakorkoli lahko pomagajo na tem področju.

Ena oblik za afirmacijo poklica starešine JLA in torej vojaških srednjih šol so vsakoletni obrambni dnevi. Komisija za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice občine Center je pripravila obrambni dan v splošni vojaški srednji šoli Franc Rozman Stane (bivša vojaška gimnazija), ki je privabil polno predavalnico nadobudnežev iz osnovnih šol v občini.

Novinar Radia Glas Ljubljane Jože Logar je prevzel vlogo nevsiljivega, a spretnega povezovalca, ki je znal usmeriti pogovor v pravo smer, dodobra pa so mu olajšali delo tudi sogovorniki. Med temi je treba še posebej omeniti narodnega heroja Janeza Učakarja, ki je znal povezati bogate izkušnje iz NOV s tistim, kar lahko vzbudi zanimanje mladih poslušalcev. Ker je bil obrambni dan v vojaški srednji šoli, ki je obenem združena tudi z internatom, je bila to odlična priložnost za seznanitev z delom in življenjem sedanjih učencev v tej srednji šoli. Dolg seznam zanimivih vprašanj pa je ponudil tudi enako obilico zanimivih odgovorov.

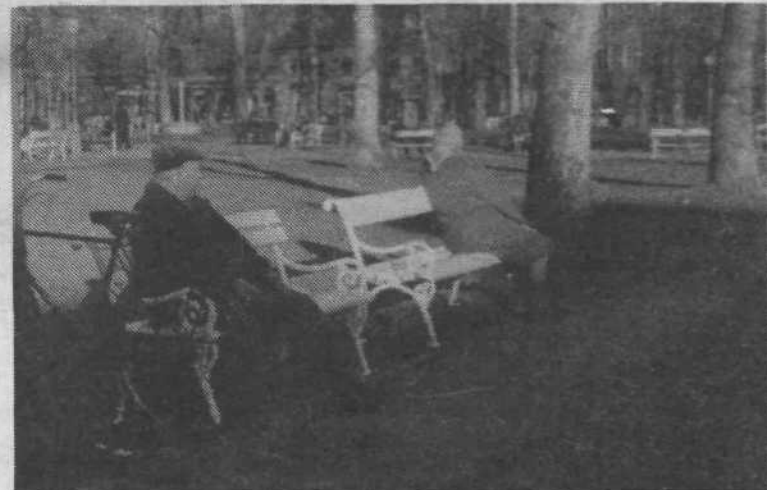
Namesto zaključka pa bi lahko zapisali, da je treba gledati vrednost obrambnih dnevov tudi skozi druge vidike in ne le skozi prispevek k povečanemu vpisu mladih v vojaške šole. To je namreč dobra izkušnja za vse, ki delajo na tem področju, saj so lahko iz vprašanj, ki so jih zastavljali osnovnošolci, sestavili številne napotke za prihodnje delo.

T. P.

Krajevna organizacija Rdečega križa in društvo upokojencev KS Prule sta 11. marca priredila za starejše občanke proslavo dneva žensk. Več kot sto udeleženk je z zanimanjem spremljalo pester program, ki so ga v celoti izvedli učenci šole za oblikovanje. Ob tej priložnosti so odprli tudi razstavo tihotilj akademске slikarke Mire Šparovec-Uršič. Na razstavi so prikazali tudi nekaj gobelinov, ki so jih izdelale krajanke KS-Prule.

FOTO: JURA JUNTES

Park na Trgu osvoboditve je dobil zopet podobo, ki smo je pravzaprav najbolj vajeni. Delavci komunalnega podjetja so v preteklem tednu vrnili po dolgi zimi v park značilne klopi, na katerih smo že prvi dan v topleni soncu našli prve sprehaljce.

FOTO: JURA JUNTES

35 LET DELOVANJA DRUŠTVA UPOKOJENCEV

Uspeh le v skupnem delu

Društvo upokojencev vabi v svoje vrste vse, ki še niso njegovi člani, saj je zdaj vključenih vanj le 49 odstotkov upokojenih občanov.

Upokojenci so pred leti z navdušenjem sprejeli pobudo za združevanje v društvih. Pri tem namreč ne gre le za ohranjanje psihofizičnega stanja in skrb za večjo socialno varnost; upokojenci naj bi se aktivirali v družbenopolitičnem življenju, saj delovni človek z upokojitvijo nikakor ni odpisan za družbo.

V zadnjih letih pa je začela vnema za delovanje v društvih upadati. Na takšno stanje so deloma vplivale tudi razlike med pokojninami in osebnimi dohodki, pa tudi med pokojninami samimi. Boljše življenjske razmere pa ne bi smele biti vzrok za pasivno zadržanje dela upokojencev. V sa-

moupravnem socializmu je namreč upokojeni občan prav tako ustvarjalec družbenega življenja in živ organizem v okviru socialistične zveze kot aktivni delavec.

Stanje se še ni bistveno popravilo tudi po letu 1979, ko smo reorganizirali društva po krajevnih skupnostih. Številčna in poklicna sestava sta vse prej kot zadovoljivi. Večji del članstva predstavlja starejša generacija nižjih poklicnih profilov z večletno pokojninsko dobo, močno pa so zastopane družinske upokojenke. Zelo malo pa je mlajših upokojencev z višjimi poklicnimi profili.

Večje delovne organizacije sicer imajo klube svojih bivših sodelav-

cev. Takšna povezava upokojenega delavca s svojim bivšim delovnim okoljem je sicer človeška in koristna, ni pa rešitev. Položaj kluba ni istovesten s položajem društva. Društvo in vsak njegov član posebej ima namreč določeno politično vlogo v okviru SZDL pri uresničevanju naše samoupravne organiziranosti in delegatskega sistema.

Sama organizacija društev je sicer trdna, potrebno pa bi jih bilo pomladiti in vključiti vse profile upokojenih delavcev, tudi tistih, ki so pred upokojitvijo delali na pomembnih delovnih mestih. Odločiti se bodo morali pač upokojenci sami, zakaj le v skupnem delu vseh upokojenih delavcev je moč, ki lahko pripelje do učinkovitega uresničevanja lastnih hotenj in koristi iz minulega dela.

Skrb za socialno varnost upokojencev je med drugim zajeta v programih delovanja društev. Člani tako sodelujejo kot delegati na področju socialne politike in skrbi za starejše občane. Zagotovljene so jim tudi najboljše možnosti za neposredno uveljavljanje v okviru krajevne skupnosti.

Razvejena je športna dejavnost, medsebojna tekmovanja in srečanja. Za ohranjanje telesne trdnosti starejših občanov so najbolj primerne kategorije športa kot so kegljanje, balinanje, kolesarjenje, streljanje in šah. Nekatera društva gojijo zborovsko petje, zelo pa je priljubljena izletniška rekreacija. So društva, ki pripravijo tudi deset in več izletov na leto. Imajo tudi nekaj počitniških zmogljivosti v Piranu, Rogaški Slatini in Žirovnici. Republiška zveza društev pa gradi sodobnejši počitniški dom v Izoli. Ena od poti iz zaprtosti so tudi družabna srečanja ob raznih priložnostih.

Občinske, mestne in republiška zveza društev povezujejo programski razvoj in delo društev. Zveze vzdržujejo redne stike s SZDL in zvezo sindikatov in tekoče spremljajo delo in ukrepe organov naše samoupravne skupnosti, zlasti kar zadeva položaj upokojenega občana.

Upokojencem samim prepuščamo, da se odločijo o koristnosti včlanitve. Sprejeli jih bomo z veseljem.

Zveza društev upokojencev občine Ljubljana Center.